

Editorial

Po roce 1989 bylo právní psaní na právnických fakultách opomíjenou disciplínou. Chyběly zkušenosti, učebnice, překlady standardních děl a možná i samotné povědomí o něm. Význam výuky psaní (akademického i profesionálního) se studentům ukázal většinou až v samotném závěru studia, když se mořili s diplomovou prací, případně byli poprvé konfrontováni požadavky praxe. Nedocenená agenda se zdála být jako dělaná pro bývalé učitele marxismu-leninismu, kteří hledali své místo v novém světě. Jako kdyby u psaní, a to i psaní právnického, „nebylo, co pokazit“. Přinejhorším se *to* všichni naučí v praxi, ne?

Pohled na aktuální stav nemůže být kontrastnější. Z opomíjené oblasti se postupně stal atraktivní obor s řadou nových slibných tváří. Kouzlo, které z Popelky učinilo princeznu, není přitom žádným tajemstvím. Dokonale zvládnutý způsob podání je důležitou součástí právní analýzy a kvalitou, ze které text čerpá svou přesvědčivost. Naopak, formálně, stylisticky a terminologicky odbytý text nutně budí podezření, že autor je sláb i v samotné právní argumentaci. Na právnické texty přitom číhá řada velmi kritických recenzentů – kolegové z oboru, soudy, úřady, advokáti protistrany či vlastní klienti.

Srozumitelné a přesvědčivé psaní, u kterého autor myslí na čtenáře, umí pracovat s příběhem, a tedy i emocemi, se dá naučit – nejde totiž o umění, nýbrž o řemeslo. Dokonalé zvládnutí tohoto řemesla si žádá a oceňuje praxe a usilují o něj také studenti; nejen ti, kteří absolvovali podobné kurzy v zahraničí a dobře tedy ví, čeho se jim nedostalo doma.

Nezapomínejme, že dobré semináře a kurzy právního psaní z nás dělají nejen lepší „spisovatele“, ale také lepší čtenáře: je pro nás jednodušší prohlédnout argumentační slabiny a fauly „konkurenčních“ textů a snáze odhalíme slovní manipulaci či zastírání podstatného.

Jako každé řemeslo, má i řemeslo právního psaní své mistry – přiznané, ale i nepřiznané; souběh obou kategorií přitom není vyloučen, naopak je velmi žádoucí.

Ti první píší o psaní knihy, vedou kurzy, vytvářejí texty na svém blogu a nahrávají podcasty. Navíc překládají standardní díla do češtiny a převádějí je do českého kontextu – příkladem je Garnerovo „Právní psaní srozumitelným jazykem“, které loni vydal Nugis Finem¹. Nadšení těchto „mistrů“ je nakažlivé a není divu, že jejich energie přitahuje tolik pozornosti. Klíčový význam psaní pro lidskou kulturu ukazuje Martin Puchner ve své knize Svět ve slovech². V úvodních kapitolách³ píše o prvních nálezech hliněných tabulek s klínopisem v oblasti Asýrie. Zmiňuje dvoustranné tabulky: na jedné straně vidíme úhledný rukopis

¹ GARNER, B. A. *Právní psaní srozumitelným jazykem: adaptovaný překlad s cvičeními*. Přeložili J. A. Gealfow, A. Valentová, Š. Janků, P. Hubková, T. Königová. Brno: Nugis Finem Publishing, 2021.

² PUCHNER, M. *Svět ve slovech*. Přeložila P. J. Poncarová. Brno: HOST, 2018.

³ *Ibid.*, s. 57.

učitele a na druhé straně nesmělé pokusy žáků napodobit mistrovství, na kterém bylo nutno pracovat léta. Žák měl jasný vzor neustále k dispozici – stačilo jen otočit tabulku.

Existují však i mistři, kteří „vyučují bez žáků“ – spíše mimoděk, svým vzorem. Každý si jistě vybaví transformativní zážitek, kdy jej zasáhl či dokonce uvedl v úžas nějaký dokonalý profesionální text. Pokud si tento zážitek nevybaví, ještě jej čeká. Příklady táhnou a není lepší výuky pro začátečníka, než když má před očima vytříbenou dovednost, o kterou usiluje – ať už jde o výborný článek, skvěle odůvodněné rozhodnutí nebo přesvědčivé vyjádření advokáta v soudním sporu.

O zážitku tohoto druhu píše – byť v kontextu neprávnického psaní – Stephen King ve své knize, která je o psaní a také se tak jmenuje⁴.

King popisuje, jak mu jeden z jeho prvních novinových článků zredigoval starší zkušený kolega – nějaký John Gould. Během chvíle proškrtal celý rukopis a dal autorovi základní rady, kterými se King řídí doposud. Sám o tom píše: „*Zbývající dva roky na střední jsem absolvoval dost a dost hodin anglické literatury a pak na vysoké dost hodin kompozice, beletrie i poezie, ale od Johna Goulda jsem se toho naučil více než za celá studia, a to za necelých deset minut. Škoda, že už ten list papíru nemám – zasloužil by si zarámovat, i s těmi redakčními zásahy –, ale i tak si dodnes poměrně dobře pamatuju, co na něm stálo a jak vypadal, když ho Gould pročesal tím svým černým perem.*“⁵

Základní doporučení Johna Goulda zněla takto:

Když něco píšeš, jako bys to sám sobě vyprávěl.

Když to po sobě opravuješ, musíš vyházet všechno, co je v tom vyprávění nadbytečné.

*Piš s dveřmi zavřenými, opravuj s dveřmi otevřenými. Jinými slovy, na začátku je zpracovávaná látka jenom tvoje, ale pak ji musíš pustit do světa. Jakmile víš, o čem to bude, a dáš to správně dohromady – tak správně, jak jen dovedeš –, už to patří každému, kdo si to bude chtít přečíst.*⁶

Buďme vděční za mistry, bez ohledu na to, zda jde o mistry přiznané, či nepřiznané. A mějme pro ně své dveře stále otevřené.

Josef Kotásek

⁴ KING, S. *O psaní*. 4. vyd. Přeložil D. Petrů. Praha: Beta, 2020.

⁵ Ibid, s. 43.

⁶ Ibid, s. 44 a 45.